

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain muuttamisesta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain muuttamisesta (HE 252/2020 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Olli Sorainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Veli-Pekka Reskola, maa- ja metsätalousministeriö
- elinkeinojohtaja Marko Mäki-Hakola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitto ry
- Maaseudun Työnantajaliitto MTA ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena esityksessä ehdotettuja muutoksia kausityölakiin, mm. työnantajan vaihtamisen helpottamiseksi. Ulkomaalaiset kausityöntekijät ovat kausityölain voimaantulosta 2018 lähtien olleet sidoksissa kausityölupaansa merkittävään työnantajaan. Ennen vuotta 2018 kausityöntekijöillä oli mahdollisuus esimerkiksi maataloudessa vapaasti siirtyä tilalta toiselle sen mukaan kuin satolajikkeita kypsyi poimittavaksi. Nyt esityksessä ehdotetaan, että kausityöntekijä voi siirtyä uuden työnantajan palvelukseen voimassa olevan kausityöhön oikeuttavan lupansa puitteissa. Menettelyssä Maahanmuuttovirasto lisää voimassa olevaan kausityöhön oikeuttavaan lupaan uuden työnantajan, jos työnantaja sitoutuu työehtoja ja majoitusta kos-

Valiokunnan lausunto MmVL 2/2021 vp

keviin edellytyksiin. Työskentelyoikeus uuden työnantajan palveluksessa alkaa heti hakemuksen vireille tullessa.

Ulkomaisen kausityövoiman käytön joustavoittamista on myös kotimaisen vuokratyön mahdollistaminen. Maahanmuuttoviraston soveltamiskäytäntö ei ole nykyisin sallinut työvoiman vuokraamista. Muutoksen jälkeen kausityövoiman vuokraaminen Suomessa on sallittua. Kotimaisella vuokratyöllä tarkoitetaan Suomessa toimivia ja Suomeen sijoittautuneita vuokratyönantajia. Nämä ovat Suomen viranomaisten valvonnassa sekä yrityksinä että työnantajavelvoitteiden noudattamisen osalta. Työnantajavelvoitteiden toteutuminen tulee sekä selvittää kausityölupia myönnettäessä että valvoa työsuojeluviranomaisen toimesta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kausityölupia myönnetään vain maatalouden ja matkailun alan kausitöihin. Jos kausityöluvalla hakeutuu esim. rakennustöihin, työskentelee laittomasti. Näillä muutoksilla ei poisteta nykyistä saatavuusharkintaa. Työnantajalla on ulkomaalaislain 86 a §:n 1 momentin nojalla velvollisuus varmistua siitä, että ulkomaalaisella on työssä vaadittava oleskelulupa. Valiokunta korostaa tehokkaan valvonnan merkitystä. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että työnantajat teettävät kausityöntekijöillä vain kausityöhön liittyviä töitä ja että kausityöntekijöille maksetaan alan työehtosopimuksen mukaista palkkaa.

Valiokunta pitää erittäin keskeisenä, että lainmuutoksilla kevennetään työnantajan hallinnollista taakkaa mm. siten, että jokaisesta samaan aikaan ja samanlaiseen työhön tulevasta kausityöntekijästä ei vastaisuudessa tarvitse erikseen täyttää ja lähettää lomaketta. Jos työnantaja palkkaa useita samanaikaisesti maahan tulevia kausityöntekijöitä samanlaiseen työhön samoin työehdoin, työehtoja ja majoitusta koskeva vakuutus ja TES-tieto voidaan antaa kaikkien työntekijöiden osalta yhdellä kertaa sähköisen asioinnin kautta.

Koska suurin osa maatalouden kausityöntekijöistä palaa uudelleen aiemmalle työnantajalleen, on erittäin tarpeellista, että myös kausityöntekijöiden maahan paluuta helpotetaan. Uuden lain mukaan kausityöntekijän ei tarvitse enää esittää uudelleen selvitystä työntöön edellytyksistä, koska Maahanmuuttovirasto on jo aiemmin selvittänyt työnantajan edellytykset toimia lain vaatimusten mukaisena työnantajana.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että esityksessä on myös otettu huomioon ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisy. Vilpillisesti toimivaan työnantajaan kohdistettuja seuraamuksia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että seuraamuksia koskeva säännös saadaan paremmin käyttöön. Nykyisin Maahanmuuttovirasto ei ole käytännössä soveltanut säännöstä sen korkean näyttökynnyksen vuoksi. Seuraamuksen luonnetta valvontatyyppisenä ja korjaavana toimena lisätään edellyttämällä, että asianomainen työnantaja tai toimeksiantaja ei ole Maahanmuuttoviraston antamasta kehotuksesta huolimatta annetussa määräajassa korjannut laiminlyöntiään.

Valiokunta toteaa, että valmistelussa on tiedostettu myös eräitä muita kausityölain muuttamisen tarpeita, joita ei ole voitu huomioida esityksessä lainvalmistelun tiukan aikataulun vuoksi. Yksi muutostarve on ollut kausityöhön oikeuttavan työskentelyajan joustavoittaminen siten, että aika alkaisi kulua vasta maahantulosta eikä hakemuksen teon yhteydessä etukäteen arvioidusta työntöön alkamispäivästä. Valiokunta pitää tärkeänä, että tarpeelliset lisämuutokset toteutetaan pikaisesti.

Valiokunnan lausunto MmVL 2/2021 vp

Valiokunta pitää välttämättömänä, että erityisesti koronaviruksen aiheuttamassa poikkeustilanteessa kaikkien esityksessä tarkoitetuilla toimialoilla työskentelevien kausityöntekijöiden olosuhteisiin, työsuojeluun ja -turvallisuuteen sekä niiden valvontaan kiinnitetään erityistä huomiota. Tämä edellyttää esimerkiksi maataloilla tietoa siitä, millaisilla toimenpiteillä ja toimintatavoilla koronaviruksen leviämistä voidaan parhaiten ehkäistä. Valiokunta korostaa, että tulee huolehtia riittävän ohjeistuksen antamisesta kausityöntekijöitä palkkaaville maa-, metsä-, puutarha- ja kalatalouden yrityksille ja työntekijöille muun annettavan ohjeistuksen (mm. tämän työn ja työvoiman saatavuudesta) ohella.

Valiokunta korostaa, että toimenpiteitä maatalouden kausityövoiman tarjonnan lisäämiseksi tulee jatkaa tehostetusti viime vuonna käynnistettyjen toimien pohjalta ja uusia kehittämällä Suomen työmarkkinoilla jo olevien henkilöiden ja erityisesti nuorten kannustamiseksi esimerkiksi kesätyöseteleillä hakeutumaan alan kausitöihin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 18.2.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Sari Multala kok
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Heikki Autto kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius